

БОГОСЛОВЉЕ

ИЗДАЈЕ

ПРАВОСЛАВНИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ
У БЕОГРАДУ

ГОДИНА I (XVI)

СВЕСКА 2

ЊЕГОВА СВЕТОСТ ПАТРИЈАРХ МОСКОВСКИ И ЦЕЛЕ РУСИЈЕ
ГОСПОДИН АЛЕКСИЈ ПОЧАСНИ ДОКТОР ТЕОЛОШКИХ НАУКА

24 октобра ове, 1957. године Делегација Руске православне цркве, на челу са Његовом Светошћу Патријархом Московским и целе Русије Господином Алексијем, посетила је Богословски факултет Српске православне цркве.

Тог дана Његова Светост Патријарх Алексиј промовисан је за почасног доктора теолошких наука Богословског факултета Српске православне цркве по одлуци Факултетског савета од 27 септембра т. г. а на основу реферата и предлога тројице професора: др Лазара Мирковића, др Драгослава Страњаковића и др Чедомира Драшковића.

Промоцију је извршио декан Факултета др Димитрије Димитријевић у присуству претставника највиших црквених, државних и просветних установа као и многобројне публике. Обраћајући се Његовој Светости Патријарху Алексију декан др Димитријевић је поздравио Делегацију Руске православне цркве речима:

„Ова посета Ваше Светости Богословском факултету Српске православне цркве са Високопросвећеном и Преосвећеном Господом Архиепископа и другим еминентним претставницима Руске цркве и богословске науке велики је радостан празник у животу нашег факултета. Заиста је тако, јер у личности Ваше Светости Патријарх Руске православне цркве први пут долази у посету Српској цркви и посећује наш Богословски факултет.

Стога као декан Факултета сматрам за особиту част што овом приликом могу да изразим особито задовољство свију нас: наставника, особља и студената нашега Факултета што Вашу Светост са осталим еминентним претставницима Руске цркве и богословске науке могу у нашој средини да поздравим срдачном добродошлицом:

Добро нам дошли на Богословски факултет!

Нека је слава и хвала Богу који Вас је довео у нашу средину!«

Одмах затим декан др Димитријевић, обраћајући се свечаном скупу, наставио је:

»Богословски факултет са задовољством може да констатује да живот Српске православне цркве последњих неколико година, под руководством Његове Светости Патријарха Српског Господина Викентија, карактерише живо одржавање пријатељских веза са сестринским православним

црквама које се узајамно посећују са делегацијама на чијем челу стоје сами поглавари цркава:

Одржавање ових веза свакако је потребно, јер се тиме обнављају старе везе и у новим историским приликама стварају нове које тражи сам живот. Свим тим везама ми приписујемо особити богословски значај, пошто оне откривају остварење нечега што је много важније од обичних веза које се могу одржавати из различитих мотива. Јер све православне цркве стварно сачињавају један народ који је себи изабрао Бог из различитих народа света и са собом ујединио у једно Тело које живи Духом Светим који нам је дат а чија је Глава сам Син Божји Господ Исус Христос. Тако уједињени с Богом хришћани сачињавају једну породицу чије међусобне односе, више него ишта друго, карактерише божанска љубав, пошто је Отац те породице — Љубав. Стога међусобне везе сестринских цркава нису обичне везе него, уствари, манифестација оног породичног јединства које нам даје Бог.

Стварно, услови у којима живе цркве нису увек такви да омогућавају осведочавање хришћанског породичног јединства. Постоје многи такозвани нетеолошки фактори који раздвајају децу Божју, не дозвољавајући им да заједнички деле зло и добро, него их понекад бацају чак и у међусобне сукобе. То међутим сада није случај. Срећна је околност што наша Земља, Ф.Н.Р. Југославија води спољну политику по принципу одржавања пријатељских веза са свима државама света, те је Српска црква у могућности да одржава пријатељске везе са свима православним црквама ма где оне биле и тако делима осведочава породично јединство које имамо од Бога. Српска црква, на челу са Његовом Светошћу Патријархом Српским Господином Викентијем те могућности искоришћава у мери која је могућа и колико је благословио Бог.

Осведочавањем хришћанског породичног јединства јача како Црква у целини тако и појединци у њој. На јачање Цркве, односно свеколиког Православља усмерен је и развој пријатељских веза између Русије и Српске цркве. Јер Његова Светост Патријарх Викентије, поводом посете Српске цркве Руској цркви, између осталог, написао је у Гласнику Патријаршије и ово: »Поред заједничке молитве и духовног општења имали смо прилике да изближе загледамо у духовни живот Руске цркве и да са Његовом Светошћу Патријархом Господином Алексијем и другим еминентним претставницима Руске православне цркве говоримо о питањима која се тичу наших сестринских цркава и целога Православља«.

Овакав рад Цркве, усмерен на јачање Православља и остварење добра у свету покренуо је Богословски факултет да и сам са своје стране учини допринос општој ствари на начин који је за њега могућ. Јер Богословски факултет такође жели да Православље буде моћан фактор у животу човечанства које жели добро и да пријатељске везе између Руске и Српске цркве још више ојача. Стога је Савет Факултета, у својој седници од 27 септембра тг. на основу реферата тројице професора: др Лазара Мирковића, др Драгослава Страњаковића и др Чедомира Драшковића, једногласно одлучио да пријатељске везе између Руске и Српске цркве ојача тиме што ће Његовој Светости Патријарху Московском и целе Русије Господину Алексију доделити степен почасног доктора богословских наука.

Ово додељивање титула почасног доктора богословских наука чини част Богословском факултету, јер је Његова Светост еминентни претставник Православља, чију суштину, углавном, сачињавају две ствари: чување чистоте Јеванђеља у духу Христових апостола и васељенских сабора и старање о националној свести и биолошком одржавању народа коме се проповеда Јеванђеље. Усто, Његова Светост је значајна фигура у развијању пријатељских веза међу сестринским православним црквама, нарочито између Руске и Српске цркве, а Његова Светост је и добар радник на пољу богословске науке, нарочито црквеног проповедништва.

О животу и раду Његове Светости може се још много похвалног рећи, али ја то нећу чинити, јер ће одмах референт проф. др Мирковић прочитати реферат референата на основу кога је Факултетски савет одлучио да се Његовој Светости додели титула почасног доктора богословских наука, те ће овај свечани скуп овим рефератом бити детаљније упознат са животом и радом Његове Светости Патријарха Алексија”.

Проф. др Лазар Мирковић чита реферат ове садржине:

»Свјатјејши патријарх московски и целе Русије, Господин Алексиј, долази на челу делегације велике сестринске Руске православне цркве у посету Српској православној цркви. Пошто је Свјатјејши патријарх не само највиша личност у јерархији велике Руске цркве но и научно-богословски радник, то сматрамо као угодну дужност и прилику да предложимо: да наш Богословски факултет искористи срећан историски догађај доласка Свјатјејшег руског патријарха у нашу земљу и даде израза свога признања према Свјатјејшем патријарху као високом црквеном и научно-богословском раднику.

Свјатјејши патријарх московски и целе Русије, Господин Алексиј, пре монаштва Сергеј Владимирович Симанскиј, рођен је 27 октобра 1877 у Москви, у дубоко религиозној породици, чији је отац једно време радио у Свјатјејшем правитељствујућем синоду. Сергеј је од оца наследио побожност и љубав према цркви и богослужењу, која га је водила ка изучавању православног богословља. Иако су се родитељи радовали овим особинама свога сина, ипак су намеравали да му даду световно образовање.

Сергеј Владимирович Симанскиј је свршио осам разреда Московског лицеја, равног рангу гимназије. После тога је изразио жељу својим родитељима да пође у Духовну академију, док је њихова жеља била да им се син упише на Универзитет. Добар син покорио се жељи својих родитеља и уписао се на Правни факултет, који је у 21 години живота завршио са степеном кандидата. Пошто је испунио жељу својих родитеља, сада је Сергеј Владимирович пошао путем на који га је вукло његово срце и уписао се у Московску духовну академију.

Овде треба да иоменемо једну околност која је несумњиво могла утицати на касније одлуке у животу младог Сергеја. Наиме, његова блиска рођака, мати Леонида, игуманија Новодјевичког манастира у Москви, позивала је Сергеја, студента Духовне академије, код себе у манастир. У овом манастиру је млади Сергеј имао прилике да упозна манастирски живот и да га толико заволи, да је већ у другој години Духовне академије примио монашки постриг, добивши име Алексиј и посвећење за јерођа-

кона. Зна се да они који примају монашки постриг полажу обете и савршено се одричу своје воље. Тиме је дакле био одређен и пут младога монаха Алексија за цео његов живот, који је од тада имао да буде подвиг и жртва.

Годину дана иза монашког пострига, тј. 1903, јерођакон Алексиј је посвећен за јеромонаха. У Духовној академији је уобличен његов, хришћански поглед на свет и живот и у његову срцу утврђена љубав према јеванђељу Христа Спаситеља. Духовну академију завршио је јер монах Алексиј са степеном кандидата богословља.

После свршене духовне академије јеромонах Алексиј заузима место инспектора Духовне семинарије у Пскову, где је био знаменити Спасо-Миројски манастир. Ту је јеромонах Алексиј остао 2 године, а затим 1906 преузима дужност ректора Духовне семинарије у Тули, сада већ као архимандрит. Затим прелази у славни Новгород, такође као ректор Духовне семинарије, а уједно је у Новгороду и настојатељ манастира преподобног Антонија Римљанина.

1913 архимандрит Алексиј је посвећен за епископа тихвинског, викарство Новгородске епархије, а ово посвећење је извршио Антиохијски патријарх Григорије IV, који се тада бавио у Русији, и то у древном Софијском собору у Новгороду. Од тога времена епископ Алексиј стварно управља Новгородском епархијом, јер се новгородски архиепископ Арсеније већином бавио у Петрограду као члан Государственог савета. Уједно је Алексиј настојатељ Варлаамо-Хутинског манастира у Новгороду.

За време Првог светског рата и даље за време црквених рефорама и одвајања Цркве од Државе, и целог периода иза тога, епископ Алексиј је остао у Новгородској епархији све до 1921 када постаје епископ Јамбургски, викарство Петроградске епархије.

У то време епископ Алексиј излази у Казанском сабору са предлогом да се гладнима у Поволжју пружи активна помоћ. Следећу позиву патријарха Тихона, указао је да је добровољна предаја црквених драгоцености ради избављања оних који умиру од глади богоугодно дело. У томе се огледа убеђено следовање хришћанским принципима и дубок патриотизам.

У Петрограду је епископ Алексиј, као и у Новгороду, стварно управљао целом епархијом.

1926 године као архиепископ хутински добија управљање Новгородском епархијом.

Када је московски митрополит Сергиј, мјестобљуститељ Патријаршије 1927 године организовао код себе Синод, архиепископ Алексиј је позван да буде члан Синода.

1932 узведен је Алексиј на чин митрополита Новгородског, а 1933 постаје митрополит Лењинградски, остајући члан Патријаршког синода и активно учествујући у управљању Руском православном црквом.

Нарочиту популарност стекао је митрополит лењинградски Алексиј за време Другог светског рата. За време 900 дневне блокаде Лењинграда митрополит Алексиј као добар пастир није напустио своје верне, него је заједно с њима страдао у рововима опседнутог Лењинграда, храбрећи војнике против непријатеља, који је хтео да покори њихову отаџбину и уништи руски народ и његову православну цркву. И нехотице нам се овде на-

меће упоређење Наполеонова похода на Русију са немачким завојевачким походом за време прошлога рата и упоређење митрополита Филарета, касније митрополита Московског, са митрополитом Алексијем. Онда је Наполеон ушао у Русију да је покори, а Филарет је држао проповеди које су биле од огромног значења за подизање народног духа. У прошлом рату Немци су ушли у Русију, а митрополит Алексиј је чинио исто што и Филарет за време Наполеона. Овако је, примера ради, митрополит Алексиј говорио у својој проповеди после литургије у катедралном Богојављенском собору у Москви 10 августа 1941:

»Као у време Димитрија Донскога, св. Александра Невскога, као у епоси борбе Рускога народа са Наполеоном, победа Рускога народа није зависила само од патриотизма руских људи, него и од дубоке вере у помоћ Божју за праведну ствар. Као што је онда (за Наполеона) покров Војвоткиње која се бори, тј. Матере Божје осењивао руску војску и цео Руски народ и пратио их благослов угодника, тако је и сада, ми верујемо, сва небеска војска с нама. Нисмо ми достојни ове небеске помоћи због некаквих наших заслуга пред Богом, него због подвига, због страдања, која подноси сваки руски патриота у своме срцу за милу мајку — Родину.»

Ову мисао проповеда митрополит Алексиј за све време Отаџбинског рата. Попут митрополита Филарета и он тумачи успех руског народа моралним узроцима.

12 октобра 1941 означио је руски патријарх Сергиј митрополита ленинградског Алексија као митрополита мјестобљуститеља у случају своје смрти. Овај избор није био случајан, но на основу тога што је патријарх Сергиј познавао особине, ум, карактер и одушевљену љубав митрополита Алексија према Христу и Руској православној цркви.

Фебруара 1945 изабран је митрополит Алексиј за патријарха московског и целе Русије, на славну катедру руских патријараха. Овај избор је био радостан догађај не само за руску него и за целу православну цркву, јер је будући патријарх имао богато искуство као архијереј и сарадник свога претходника, патријарха Сергија и јер је доказао многогодишњу ревност и плодотворне подвиге за добро и славу Руске цркве, јер је дакле доказао да је добар пастир који душу своју полаже за овце своје (Јн. 10, 11). Програма свога рада као будући патријарх он је изложио у својој посланици епископима, пастирима и вернима православне Руске цркве.

Ако бацимо поглед на овај кратак приказ дугог живота патријарха Алексија, видимо да је добио сјајну правну и богословску спрему. А да је као слуга, одн. добар пастир послужео Христовој цркви видимо из тога, што је за свој подвиг и рад добио изванредно признање, када му је поверен највиши положај у цркви, да буде патријарх московски и целе Русије.

Поред служења на црквеним дужностима Свјатјејши патријарх Алексиј је, користећи своју високу научну спрему дао леп прилог православној богословској науци написавши ова дела:

1) Комбантанты и некомбантанты во время войны — Борци и неборци у време рата. Ово је теза из међународног права, на основу које је Сергеј Владимирович Симанскиј добио степен кандидата по завршетку студија на правном факултету.

2) Пошто је митрополит московски Филарет имао јак утицај на руско друштво, то су његова личност, списи и дела послужили као теме разних дисертација. Отуда је и јеромонах Алексиј на завршетку својих студија у Московској духовној академији написао дисертацију „Господствующие в современном нравственно-правовом сознании понятия перед судом митрополита Филарета» — Схватања која су владала у савременом морално-правном сазнању пред судом митрополита Филарета. Из ове дисертације се види да је личност великога и умнога московскога митрополита Филарета била узор младом теологу Алексију и да су делатност, морални и философски погледи Филарета оставили дубок траг у сазнању младога инока. У дисертацији је разрађен опсежан материјал који осветљаје питање власти и државе, ослобођење сељака, о казнама и о уздицању духовенства. Професор философије на Московској духовној академији А. И. Введенскиј даје следећу закључну оцену ове дисертације:

»Најдрагоценије у дисертацији је то што се свуда огледа зрелост мисли која је потпуно слободна да се уздигне до висине питања која потресају савремено друштво, а с друге стране у њој се огледа православно хришћанско гледиште у коме аутор иде за својим мудрим руководитељем, светитељем московским. Види се да је писац дубоко преживео и промислио са озбиљним удубљивањем сва питања која су иначе тешка теоретској савести савременог друштва. Озбиљност излагања о. Алексија свуда одговара важности предмета.«

3) Проповеди, посланице вернима окупираним од Немаца, писма истовЕРНИМ црквама у словенским земљама, позиви за помоћ заузетим крајевима и породицама војника.

4) Опис-немачких злочина у Петергофу и Пушкину, која је лично видео.

5) Свјатјејши патријарх Алексиј је члан редакционог одбора »Журнала Московской патриархии» и скоро у сваком броју овог часописа налазимо његове радове.

6) Христианство в войне с гитлеризмом — хришћанство у рату са хитлеризмом.

7) Долг христианина перед Церковью и Родиной в эпоху Отечественной войны. — Дужност хришћана према Цркви и Домовини у време Отаџбинског рата.

У последња два списа се истиче важност вере, како у личном животу сваког појединца, тако и у животу целога друштва и народа, коју треба чувати у срцу и уму као оружје које се не може победити никаквим људским средствима.

8) Св. благоверниј великиј князь Александр Невский — покровитељ северног Краја. Овде патријарх Алексиј износи своје схватање о значењу православља и своје одушевљење за личност великога кнеза владимирског чувара руске земље од невоља и подвижника за веру и земљу.

Као патријарх целе Русије свјатјејши Алексиј будно чува у чистоти и узвишености јеванђеље и учење Христово, догмате, свештене каноне, црквена предања и уставе православне цркве као верно руководство на путевима живота.

Чему најзад води сав тај рад Свјатјешег патријарха? Води томе да се ум Христових верника просвети истином коју је Христос проповедао и да се на њима што боље оствари високи морални лик, који је Спаситељ Христос оцртао у своме јеванђељу. То је лик човека који љуби Бога изнад свега, а ближњег као самога себе (Мр. 12, 31—32). Из овога двога извире морално савршенство, јер кад човек љуби Бога, не може у исти мах и грешити, а кад љуби ближњег као себе, не може му чинити зло. Свјатјешји патријарх ради на извршењу високих задатака Цркве и Православља, на име: да људи буду свети, без греха, да имају мир у души, највишу вредност, да служе истини, да љубе и непријатеље, како би љубављу од њих створили себи браћу, да буду савршени. Пошто се православна црква на сваком богослужењу моли за мир целог света, Свјатјешји ради на томе да у свету влада мир, а не страх и у срцима људи љубав, а не мржња, која кује оружје и спрема ратове. Пошто су мржња и страх наоштрили мач, страх га не може уједно и уклонити и биће стављен у корице само тада, када место мржње у грудима буде владала љубав. Свјатјешји учи и ради да се људске беде и невоље уклањају жртвовањем људи једних за друге, јер нема ничега већег од тога да човек положи свој живот за друге. Свјатјешји учи да људска мисао, извор дела, буде чиста. То су ето, да даље не настављамо, само неки од високих циљева Христове цркве и Православља, којима предано служи речју и делом Свјатјешји Алексиј као слуга Христов.

Најпосле истичемо заслуге Свјатјешег патријарха Алексија за добре односе између појединих православних цркава у разним земљама, које чине једину, свету, саборну и апостолску цркву. Веза љубави између појединих делова Православне цркве учиниће да ће поједини делови у заједници боље моћи извршити своје високе циљеве и задатке. Зато је и дошло до посете Његове Светости патријарха српског Господина Викентија Руској цркви и сада Свјатјешег патријарха Алексија Српској цркви. Ове посете ће корисно послужити унапређењу и учвршћењу веза између ове две православне цркве.

Добри односи и везе између Руске и Српске цркве, као и између руског и српског народа нису од данас нити од јуче, него од давних времена. Ове везе почивају пре свега на томе, што обе цркве проповедају исто Христово јеванђеље и тумаче га на исти начин и што су руски и српски народ сродна племена у заједници великога Словенства. Из тога су и произишли наши чести пријатељски и братски односи, који су вековима одржавани све до данас. Са радошћу истичемо да су наши гости припадници оне цркве и онога народа од којих су Српска православна црква и српски народ примили многа добра. Када су српски народ и Српска православна црква били у тешким приликама, нарочито у време када је српски народ био под Турцима, руски народ и Руска православна црква притицали су у помоћ српском народу и његовој цркви. Али они нису само примаали помоћ, него су је у извесним приликама и по могућности захвално и поште-но узвраћали Русији.

Да бисмо указали на све ове везе требало би нам много времена и то би изнело читаве томоу књига. Зато ћемо споменути само нешто и најглавније из односа Српске и Руске цркве и српског и руског народа.

Везе између обе цркве и оба народа имале су у почетку верско-просветни карактер из којих се касније развише: књижевна сарадња, помоћ у редовном школском просвећивању, политички односи и војна сарадња.

Светогорски монах који је Св. Сави ослудио монашки живот у Св. Гори био је Рус, и Св. Сава је примио постриг у руском манастиру Св. Пантелејмона. Одлазак Св. Саве у Св. Гору био је од огромног значаја за Српску цркву. Савина пак Крмчија примљена је као официјелно законодавно руководство за управљање и у Руској цркви. Српски владари помагали су Русик у Св. Гори бројним повељама и богатим даровима. Данило казује да српски краљ Драгутин (1273—1316) много пута шиљаше у руску земљу дарове црквама и манастирима и милостињу сиромашнима и маломоћнима. Јер у тој руској земљи имахаше веома љубљенога свога пријатеља кнеза Василија (I Јарославича, 1272—1276), шиљући му слатке речи са великолепним царским даровима.

Николај Иванович Петров у своме делу „Исторический взгляд на взаимныя отношения между Сербами и Рускими, Киевъ, 1876, 28, каже: „У срећним околностима Срби су некада обрадили своју културу, али с губитком политичке самосталности и потчињењем туђем игу они су предали резултате свога образовања Русији, која, користећи се њима, постаде са своје стране заштитницом и учитељицом Срба.«

Духовни зајам Срба Русима беше преписивање и одношење српских књижевних производа, одлазак учених Срба у Русију и њихов рад на духовном напретку Русије. Србин Кипријан постао је митрополит московски 1389; однео је многе рукописе у Русију и радио на уједињењу Руске цркве, на унапређењу канонског и манастирског поретка и писао житија руских светаца. Слично је било и са Григоријем Цамблаком, митрополитом кијевским и московским. Значајно име међу старим руским књижевницима је и Пахомије Логофет, Серб, „иже приде изъ сербскія земли ка великому кнезу Василию Васильевичу“, (1425—1462), где је писао службе и житија руским свецима.

Велики кнез московски Јован III Васиљевич (1462—1505) послао је велику помоћ катедрали београдске митрополије и повељу да монаси манастира Успења Богородице у Београду могу ићи у Русију за помоћ, што је и било 1509.

Ангелина, бивша деспотица српска примила је обилну помоћ од Василија III Јоанновича (1505—1533).

Јован IV Васиљевич Грозни (1533—1584) поклатио је манастиру Хиландару великолепну везену плаштаницу и помагао Хиландар.

У XV и XVI веку ношене су српске књиге у Русију.

Српска Пећка патријаршија одржавала је сталне везе са Русијом и из културних и словенско-родољубивих веза рађала су се крупна политичка и војна подухећа.

Када су Срби били под Турцима, полагали су своје наде на ослобођење у Русију.

Епископи и изасланици манастира одлазили су у Русију и тражили помоћ, носећи на поклон у Русију иконе и мошти. Неки од њих су и остали у Русији.

Наши учени људи одлазили су у Русију и тамо заузимали одлична места, а многи наши људи одлазили су између 1690 и 1780 у Русију ради школовања.

Степан Милорадовић долазио је 1663 г. са студеничким архимандритом Неофитом из Русије у манастир Студеницу да извиди и проучи тамошње рударство и отуда одведе у Русију „серебряния руди мастеров”. Том приликом однео је узорке руда у Русију. У манастиру Студеници се и данас чува књига из XVII века, у којој су записана имена чланова појединих породица из Русије, које су дале прилоге Студеници.

Помињемо емиграције Срба у Русију због тешког стања у коме тада беху, као и одлазак Срба официра и војника из војне границе у Русију.

Овде треба поменути и то, да је Српска црква због оскудице у богослужбеним књигама, јер није било преписивача и штампарија, крајем XVII и почетком XVIII века напустила у богослужењу свој стари српско-словенски језик и добијањем богослужбених књига из Русије примила у богослужење рускословенски језик, и тако данас Српска црква има исти богослужбени језик као и Руска црква.

У XIII веку настављају се пресељења Срба у Русију због тешког стања у коме Срби и тада беху. Тако напр., 1715 прелази колона од 218 душа а њихово насеље у Русији се прозвало „Новая Сербия”. Генерали Јован Шевич и Рајко Прерадовић прелазе у Русију са својим групама исељеника, и у Русији нису ни у чему разликовани од Руса.

Сава Лукић Владиславић Рагузински, Срб Сава Рагузински, беше поверљив проруски човек, који је служио Русији у војно-политичкој мисији и врбовао Далматинце за руску флоту. 1725 поверена му је трговачка мисија у Кини, коју је са успехом извршио.

1726 г., настојањем београдског митрополита Мојсија Петровића, дошао је у Београд Максим Суворов, преводилац Синодалне штампарије и донео потребне књиге за Велику школу, коју је у Београду основао. Са Суворовим дошли су и други Руси наставници. Суворов је остао међу Србима 11 година.

Ректор Велике школе у Сремским Карловцима био је Рус, Емануил Козачински, а с њим су дошла још четири Руса наставника.

У првој половини XVIII века школовали су се Срби ђаци у Академији, Словено-латинској школи у Москви, у Харковској академији, а највише у Кијевској духовној академији. Учене богослове добијали су Срби највише из Русије. Напр. Јован Рајић, писац чувеног дела „Историја словенских народа, нарочито Бугара, Хрвата и Срба” у 4 књиге (1794—5), од којих је прва одмах штампана у Русији, завршио је 1756 г. Духовну академију у Кијеву.

Царица Катарина II тражила је од аустриског цара Јосифа II да јој пошаље учено лице ради организовања народних школа у Русији, по примеру оних у Аустрији. Јосиф II препоручио је Катарини за овај посао Србина Теодора Јанковића, који је 1782 дошао у Петроград. Овде је одмах основана комисија за уређење народних школа, која је имала да састави и изводи општи план уређења руских школа, да спреми учитеље и неопходна наставна средства. За остварење свега овога највише је урадио Јанковић. Наставни план је утврђен 21 септембра 1782. Јанковић је преузео дужност директора главног народног училишта у Петрограду. Како је рађено ту, та-

ко је рађено и у целој Русији. Јанковић је сарађивао и на уређењу средњих и стручних школа, као и универзитета. У броју српских просветних радника у Русији у другој половини XVIII века Јанковић заузима прво место.

Знаменити руски слависта Виктор Иванович Григорович овако завршава свој напис о Т. Јанковићу (Записки Новоросийског Универзитета, Т. XX, 1876, 71 и 76): „Велика страница у историји руског народног просвећивања могла би носити наслов: Епоха српске педагогике... Учешће Срба међу нама Русима имало је свога значења и оно је достојно пажљивог изучавања.“ Теодор Јанковић је умро 23 маја 1814 у Петрограду, а сахрањен је у малом, само за знамените и заслужне људе одређеном гробљу код Лавре Александра Невског, на крају Невског Проспекта.

Стеван Стратимировић, митрополит карловачки упутио је 1804 руском цару Александру I опширан Мемоар о ослобођењу Српског народа и образовању српске државе.

Знаменити не само у Србији и Русији, него и у целом православном свету митрополит београдски Михаило завршио је Кијевску духовну академију, замонашио се и рукоположио у Кијево-печерској Лаври по благослову кијевског митрополита Филарета 29 марта 1853, био је спона за помоћ Русије хришћанским народима на Балкану.

Српско подворје у Москви имало је идејни задатак да чува и развија руско-српско братство и било је извешан центар московских словенофила. Преко Подворја набављала је Српска црква богослужбене књиге, одежде и утвари. У Београду је, као израз захвалности Српске цркве према Руској цркви подигнута црква посвећена св. Александру Невском, коме је своја дубока размишљања и захвалност поднео Свјатјајши Алексиј у једном, већ поменутом свом делу. Као најбољи пример да су наши народи у најсудбоноснијим моментима били заједно, јесте заједничка борба народа СССР и народа Југославије против заједничког непријатеља у прошлом рату, који се завршио сјајном победом над непријатељем.

Када све ово имамо на уму, онда нам долазак делегације Руске цркве на челу са Свјатјешјим патријархом Алексијем постаје изванредно радостан догађај. Посета Свјатјешјег патријарха Алексија није само посета Српској православној цркви, него је уједно и посета српском народу и нашој Држави. Она је такође израз жеље и добре воље да се одржавају добри односи не само између наше две цркве, него да се одржавају братски односи између српског и руског народа, и културни и политички односи између обеју држава: Савеза Совјетских Социјалистичких Република и Федеративне Народне Републике Југославије.

На основу свега реченога, ми високо ценимо целокупни животни рад Свјатјешјег патријарха Алексија као дугогодишњег архијереја, ми ценимо научни рад Свјатјешјег на међународном праву, а нарочито на православном богословљу и рад на унапређењу богословских наука у Русији; затим ценимо заслуге на утврђивању и чувању чистоте Православља, као и тежњу Свјатјешјег патријарха да велика Руска православна црква живи у духу пуне хришћанске љубави и вере са свима православним црквама, па и са Српском православном црквом, као и у добрим и пријатељским односима са Српским народом и нашом Државом. Ове заслуге су толике, да је Свјатјешји патријарх московски и целе Русије Господин Алексиј још за живота постао историска личност.

Да бисмо од стране нашег Богословског факултета Српске православне цркве, према могућностима којима располажемо, дали видљивога израза особитог уважавања и признања споменутих заслуга Свјатјејшег патријарха Алексија, ми доле потписани референти предлажемо Савету Богословског факултета Српске православне цркве да на основу чл. 6 тач. j) Основне уредбе о Богословском факултету додели Свјатјејшем патријарху московском и целе Русије Господину Алексију титулу доктора богословских наука хонорис кауза."

Пошто је по прочитању реферата декан др Димитријевић извршио промоцију, Његова Светост Патријарх Господин Алексиј, примајући диплому почасног доктора теолошких наука Богословског факултета рекао је:

„Захваљујем Савету Богословског факултета за указану ми част додељивања звања почасног доктора теолошких наука Богословског факултета Српске православне цркве.

Нека то буде нови знак духовне блискости наших цркава и наших духовних школа.

Пажња коју сте указали мени, а преко моје личности и Руској цркви из дна душе нас радује. Она одговара оној љубави коју осећамо према Српској цркви, љубави која живи у нашим срцима и у срцу свакога Руса.

Најискреније желим господи професорима вашег Факултета да постигну крупне успехе у њиховом делу васпитања пастира Цркве, а студентима нека помогне Бог у савлађивању знања и усвајању духа православне црквености”.

Његова Светост Патријарх Господин Викентије, честитајући Његовој Светости Патријарху Господину Алексију, рекао је између осталог, да је ово високо одликовање потребно Руској и Српској православној цркви као и руском и српском народу, јер претставља један доказ више учвршћења и развијања пријатељских веза међу њима.